

er ikke i Tvivl om, at hvis man kun havde Erfaringer fra Købstæder og Stationsbyer, især fra Fabrikarbejdere der, vilde man være tilbøjelig til at gøre Ungdomsskolen tvungen, hvorimod man, naar man har sin Erfaring ude fra Landet, vil være imod Tanken om Tvang. Det viser sig ogsaa, at Partidelingen er bestemt ud fra de forskellige Erfaringer fra By og paa Land. Jeg skal imidlertid ikke i Øjeblikket komme ind paa dette Spørgsmaal om tvungen eller frivillig Ungdomsskole, kun skal jeg sige, at jeg er ikke i Tvivl om, at hvis vi vilde gøre den tvungen i Øjeblikket, vilde det være at give Sagen Gift. Men vi kan ikke blive staaende paa det Standpunkt, vi nu staar paa, vi maa have en anden Form, som maaske bliver en Overgangsform. Jeg kan godt tænke mig, at Samfundet til sidst kan blive nødt til at gøre Ungdomsskolen tvungen, men jeg mener, man bør vente saa længe som muligt med at tage dette sidste Skridt. Jeg kunde tænke mig — og det var jo en Mulighed, naar man stiller Kommunerne frit —, at Stationsbyerne og Købstæderne kunde gøre Ungdomsskolerne tvungne, og at Landkommunerne vilde fortsætte ad Frivillighedens Vej. Men jeg vil alligevel foreslaa at danne en Overgangsform. Det bør lovbestemmes, at for Fremtiden kan ingen, som ikke paa anden Maade har faaet fortsat sin Skolegang fra det 14de til det 18de Aar, eller som ikke har søgt Aftenskole i to eller flere Vintre, opnaa offentlig Understøttelse til nogen anden Skole eller opnaa Ansættelse som Portør, Postbud eller i lignende Stats- eller kommunal Stilling, at der altsaa sættes en Præmie for de unge Mennesker, som søger denne Ungdomsskole. Det vilde i alt Fald virke tilskyndende for de bedste iblandt dem, og det er jo muligt, at den personlige Interesse kunde gaa langt ned. Men paa den anden Side maa man ogsaa tænke paa Forholdet til Husbonder og Arbejdsgivere, thi naar det fastslaas, at de unge har en Ret — egentlig en Slags Pligt — til at søge Ungdomsskolen, maa det kræves, at deres Husbonder ikke lægger dem Hindringer i Vejen. Jeg mener derfor, der skal paalægges Husbonder, Mestre og Værger, at de giver de unge fornøden Frihed til at søge Ungdomsskolen. Det vil være en Mellemtilstand mellem det nuværende og det, Lovforslaget vil, en Mellemtilstand, som jeg mener bør forsøges for ikke at give Sagen Gift ved i Øjeblikket at gøre Undervisningen i Ungdomsskolen obligatorisk.

Jeg er ikke blind for Betydningen af Forslagsstillernes Forslag om Kommunernes Stilling, men jeg skal ikke komme ind paa Enkeltheder i Lovforslaget, heller ikke paa dette Punkt. Jeg vil blot sige min Mening i al Almindelighed. I Almueskoleloven af 1814 gjordes Ungdomsskolen til en frivillig Sag for de unge. Det var for den konfirmerede Ungdom, som ønskede det, at der skulde holdes Aftenskole 2 Gange om Ugen med Undervisning i de almindelige Skolefag, og tillige skulde de unge gøres bekendt med de Pligter, deres modnere Alder og forandrede Vilkaar medførte, og Sædelighed, Flid og huslig Lyksalighed saaledes efter Mulighed fremmes hos Almue. Det var et svært godt Program, og jeg tror, at for at give de unge Lyst til at deltage i Undervisningen maatte der ikke alene lægges Vægt paa fagligt Arbejde, men ogsaa arbejdes hen til Fremme af det, man i 1814 kaldte Borgersind. Det er ogsaa det, der tænkes paa, naar der er foreslaaet Undervisning i Samfundslære og Hygiejne. Men denne Undervisning i legemlig Hygiejne maa gerne have som Supplement en aandelig Hygiejne, hvorved Skolen blev et Sted med ren og høj Luft, hvor de unge, der kommer fra Fabrikker og Værkstedslokaler, kan føle sig styrkede til at tage Kampen op, ikke alene mod Fjender ude fra, men ogsaa mod Fjender inde fra.

Jeg gør opmærksom paa, at det foreliggende Lovforslag ikke har noget med det preussiske System at gøre, som vi er blevet ængstelige for paa Grund af de Erfaringer, vi har gjort især i Slesvig med den preussiske Tvangsskole. Forbilledet er netop kommet fra den Side, som mange i vort Folk mener har de bedste Betingelser for at forstaa Menneskelivets Udvikling, nemlig fra Øriget, fra Skotland. I Beretningen af 1913 til Rigsdagen har vi den skotske Skolelov af 1908, og det er meget mere den, som er Forbilledet for Forslagsstillerne end noget tilsvarende preussisk. Man er herhjemme saa forskrækkelig bange for alt, hvorved der fæstes Navnet: preussisk, og tror, at „preussisk“ kun er af det onde. Jeg tror, man stod sig ved at tænke paa, at der i alt Fald er Kraft i det, selv om man ikke ynder den Form for Kraft.

Jeg skal til Slutning fremdrage, at i Tyskland er der under Krigen skrevet meget om, hvad der skal gøres for Ungdommen efter Krigen, og i socialpolitiske Kredse er der med ikke ringe Vægt fremhævet, at det, man i Tyskland skal have,